

Відгук

на дисертацію *Ткачук Галини Володимирівни* «**Теоретичні і методичні засади практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання**», представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни)

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року визначає напрями перебудови вітчизняної системи освіти, які передбачають її інтеграцію в європейський і світовий освітній простори, перехід до постіндустріальної цивілізації, забезпечення сталого розвитку України. Удосконалення структури вітчизняної системи освіти передбачає приведення структури і змісту вищої освіти у відповідність до європейських стандартів, урізноманітнення моделей організації освіти, задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу на основі прогнозування тенденцій інноваційного розвитку системи освіти з використанням результатів порівняльно-педагогічних досліджень.

Постійний розвиток науки та техніки вимагає оновлення підходів до підготовки майбутніх учителів інформатики. Особливо в даному випадку важливою є його практично-технічна підготовка, що передбачає формування фахових компетентностей майбутнього учителя інформатики, які інтегрують знання, уміння, навички застосування сучасних технічних засобів та комп'ютерних технологій в професійній діяльності.

У цьому контексті ми повністю поділяємо позицію Г. В. Ткачук, в роботі якої представлено шляхи розв'язання такої важливої та водночас достатньо складної теоретико-методичної проблеми, що стосується удосконалення практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання.

Актуальність означеної проблеми також підтверджується низкою законодавчих документів, які автор наводить у вступі. Більшість з них стосується питань інформатизації та розбудови інформаційного суспільства,

впровадження в освіту засобів дистанційних технологій та загалом реформи вищої освіти.

Важливого значення проблема практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання набула в межах реалізації держбюджетної теми «Хмаро орієнтоване середовище навчання майбутніх вчителів», що виконувалася у Національному педагогічному університеті імені М. П Драгоманова на замовлення МОН України.

Аналіз дисертаційної роботи Г. В. Ткачук вказує, що на ефективність та цілісність вивчення предмету дослідження сприяли ефективно використання комплексу методів дослідження, вдале формулювання теми та мети, чітка постановка завдань дослідження.

Робота складається з п'яти розділів.

У першому розділі розкрито різні аспекти функціонування та організації змішаного навчання як інноваційної освітньої технології.

У другому розділі проаналізовані основні теоретико-методологічні підходи до практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики. В межах дослідження розглядаються компетентнісний, міждисциплінарний конструктивістський, коннективістський та діяльнісний підходи. Автором визначено структуру інформаційно-технічних компетентностей, кожна з яких розкривається на рівні таких критеріїв, як мотиваційно-ціннісний, змістовий та операційно-діяльнісний.

У третьому розділі обґрунтована модель методичної системи практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання, що містить цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контроль-регулювальний та оцінювально-результативний компоненти.

Четвертий розділ присвячено розгляду інформаційно-освітнього середовища практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики. Автор наводить головні ознаки цього середовища та аналізує різні підходи щодо його трактування. Пропонується формувати інформаційно-освітнє середовище на основі системи управління навчання із залученням навчально-методичного забезпечення, онлайн-сервісів та хмаро-орієнтованих засобів.

У п'ятому розділі обґрунтовується ефективність методичної системи практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання. Достовірність отриманих результатів підтверджена за допомогою критерію Фішера.

Висновки відповідають завданням дослідження.

Справляє позитивне враження джерельна база дослідження, третина якої складають публікації іноземними мовами.

Загальний огляд дослідження надає можливість стверджувати, що у його ході дисертантом було розв'язано всі поставлені завдання і одержано нові результати. В основному тексті дисертації та додатках до неї відображено хід, зміст, опрацювання і наслідки проведеного дослідження, наведено висновки за результатами кожного з його етапів. Достовірність та обґрунтованість висновків забезпечується методологічною обґрунтованістю методик дослідження та їх адекватність досліджуваним аспектам проблеми, опорою на досягнення сучасної теорії та методики навчання, дидактики, педагогічної психології, позитивними результатами експериментальної роботи.

За матеріалами дослідження опубліковано достатню кількість робіт, серед яких необхідна кількість статей у провідних наукових фахових виданнях, затверджених МОН України, та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, у яких викладено ключові положення дисертації.

У цілому автореферат дисертації відображає її основні положення; обсяг основного тексту знаходиться у необхідних межах. Хід та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на значній кількості заходів різного рівня, що надає можливість зробити висновок про достатній рівень її апробації.

Позитивно оцінюючи дослідження Г. В. Ткачук, висловимо низку зауважень та побажань, зокрема:

1. Характеристика особистого внеску здобувача у авторефераті та дисертації є не повною: так, він не вказаний для 22 праць, які додатково відображають наукові результати дисертації (номери за авторефератом – 34, 35, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 53, 55, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 68, 69).

2. Дисертант не завжди обґрунтовано трансформує ключові поняття дослідження – так,

а) відповідно до гіпотези дослідження, вимірюваним показником є ефективність практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики;

б) відповідно до назви п'ятого розділу, у ньому виконується аналіз ефективності методичної системи практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання;

в) на початку п'ятого розділу з'являється ще одна «ефективність» – педагогічна ефективність методичної системи;

г) наприкінці п'ятого розділу оцінюється рівень сформованості інформаційно-технічних компетентностей майбутніх учителів інформатики;

д) висновок робиться про те, що «розроблена і запропонована ... методична система практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання дала позитивний результат і сприяла підвищенню рівня інформаційно-технічних компетентностей студентів».

У результаті такої неузгодженості може навіть постати питання, що саме дисертант намагався довести в результаті дослідження. Цього можна було б уникнути, якби загальна гіпотезу дослідження була б конкретизована у частинних – але цього зроблено теж не було.

3. Формулювання наукової новизни результатів дослідження потребує суттєвого уточнення:

– по-перше, мова йде про наукову новизну не дослідження (як процесу), а його результатів;

– по-друге, впровадження методичної системи не є показником наукової новизни – дисертант сам вказує впровадження як складову практичного значення результатів дослідження;

– по-третє, розкриття змісту та структуру інформаційно-технічних компетентностей, визначення критеріїв, показників та рівнів їх сформованості – не різні наукові результати, а один;

– по-четверте, такі результати, як розробка моделі методичної системи

та обґрунтування організаційно-педагогічних передумов впровадження змішаного навчання є складовими першого результату – власне методичної системи практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання (а організаційно-педагогічні передумови – в свою чергу, складовою моделі).

4. Дисертант плутає наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, частково дублюючи їх (наприклад, позиції щодо удосконалення змісту практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання та удосконалення змісту викладання спеціально-технічних та інформатичних дисциплін є тотожними).

5. Характеризуючи власні публікації, автор вказує на наявність у нього трьох монографій, помилково зараховуючи до їх складу т. з. «колективну монографію» (збірник наукових праць, в якому опубліковано авторські 20 сторінок) та не вказує, що статті 5, 11, 13, 18, 25, 27, 28 опубліковані у вітчизняних та зарубіжних наукових фахових виданнях, включених до Index Copernicus.

6. На нашу думку, до складу моделі доцільно було б включити виокремлені дисертантом методологічні підходи (принаймні компетентнісний, конструктивістський, міждисциплінарний та діяльнісний).

7. Авторська класифікація засобів навчання, включена до організаційно-педагогічних умов впровадження змішаного навчання в закладі вищої освіти, є дискусійною у багатьох аспектах, а особливо – у поділі засобів на електронні та мережеві.

8. У практичній роботі дисертант не критично послуговується т. з. «популярними» відомостями із Інтернет-джерел, які не описуються у переліку посилань та подаються як загальновізані. Типовий приклад: використання у п. 3.3.1 таксономії Блума у її поширеному – і неправильно трактованому – варіанті 1956 року замість поточного варіанту 2001 року.

9. У тексті дисертації та автореферату наявна значна кількість редакційно-технічних помилок та неузгодженостей: навіть один із ключових термінів дослідження – інформаційно-технічні компетентності – дисертант вживає то в однині, то в множині.

Наведені зауваження та побажання не зменшують наукову новизну, теоретичне й практичне значення результатів дослідження та його високу оцінку в цілому.

ВИСНОВОК

Детальний аналіз змісту дисертації, автореферату і публікацій здобувача дає усі підстави вважати дисертацію «Теоретичні і методичні засади практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання» самостійним завершеним науковим дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, направлені на розв'язання проблеми методично обґрунтованого удосконалення практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання.

Дисертація виконана згідно чинних вимог ДАК МОН України до докторських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015 та № 567 від 27.07.2016), а її автор Ткачук Галина Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформатики та
прикладної математики
Криворізького державного
педагогічного університету

